

Huumaus- ja dopingainerikollisuuden tilannekatsaus 2016–2017

Vuonna 2016 lainvalvontaviranomaisten tietoon tulleiden huumausainerikosten kokonaismäärä kasvoi noin 7,5 % vuoteen 2015 verrattuna. Huumausainerikosten kokonaismäärästä törkeiden huumausainerikosten lukumäärä kasvoi noin 9,7 % ja käyttörikosten määrät nousivat noin 3,6 % vuoteen 2015 verrattuna. Käyttörikoksia tulee esiin etenkin poliisin suorittamassa liikennevalvonnassa.

Lainvalvontaviranomaisten tietoon tulleiden törkeiden huumausainerikosten lukumäärä voi vuosittain vaihdella suurestikin, koska se kiinteästi seuraa törkeimpään huumausainerikollisuuteen kohdistuvien tutkintaoperaatioiden etenemistä ja onnistumista.

Huumausainerikokset					
	2012	2013	2014	2015	2016
Huumausainerikoksia yhteensä	20 157	22 716	21 853	23 478	25 229
käyttörikoksia	11 312	12 803	13 723	15 218	15 763
törkeitä huumausainerikoksia	1 031	1 240	1 162	1 079	1 184

Huumausainerikoksista epäillyt henkilöt					
	2012	2013	2014	2015	2016
Huumausainerikoksista epäiltyjä kaikkiaan	19 178	21 790	21 362	22 707	24 398
Epäiltyjä eri henkilöitä	6 406	7 200	6 910	7 334	7 655
Käyttörikoksista epäiltyjä eri henkilöitä	2 619	2 864	2 996	3 399	3 211
Törkeistä huumausainerikoksista epäiltyjä eri henkilöitä	672	819	804	794	974

Lähde: PolStat, maaliskuu 2017

Kaikista huumausainerikoksista epäiltyjen yhteismäärä kasvoi vuonna 2016 noin 7,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Törkeistä huumausainerikoksista epäiltyjen eri henkilöiden määrä kasvoi lähes 23 % vuoteen 2015 verrattuna. Sen sijaan käyttörikoksista epäiltyjen eri henkilöiden määrä väheni noin 5,5 % vuoteen 2015 verrattuna.

Ulkomaalaisilla rikollisorganisaatioilla on tärkeä rooli Suomeen suuntautuvassa huumausaineiden salakuljetuksessa ja rikollistoimijoiden kansalaisuuskirjo on moninaistumassa. Suomi kuuluu kiinteästi eurooppalaiseen huumausainemarkkinoihin, joilla suurimittaista salakuljetusta harjoitetaan eri maihin asettuneita sekä maanmies- että muita kontakteja järjestelmällisesti hyödyntäen. Suurimmissa tutkituissa huumausainekauppakokonaisuuksissa on Suomessakin hyvin nähtävissä, että rikollisryhmät ovat monikansallisia, niiden toiminta kytkee yhteen eri maissa toimivia organisoituja rikollisryhmiä muun muassa etniseen taustaan perustuvien kontaktien perusteella.

Ulkomaalaisten epäiltyjen osuus törkeissä huumausainerikoksissa on viime vuosina ollut huomattava. Vuonna 2016 törkeän huumausainerikoksen tekijöiksi epäillyistä lähes 27 prosenttia oli ulkomaalaisia. Jo parinkymmenen vuoden ajan suurimpina ryhminä ulkomaalaisten joukossa ovat olleet virolaiset epäillyt. Tätä nykyä virolaisrikolliset yhdessä liettualaisten ja latvialaisten rikollisten kanssa järjestele-

vät ja toteuttavat erityisesti suurten amfetamiini-, Subutex®- ja ekstaasierien salakuljetusta. Uutena tulokaryhmänä ovat Suomessa asuvat thaimaalaiset henkilöt, jotka ovat tuottaneet muun muassa muista pohjoismaista synteettisiä huumausaineita myytäväksi kotimaisilla markkinoilla.

Myös Irakin kansalaiset kuuluvat suurimpien törkeistä huumausainerikoksista vuonna 2016 epäiltyihin ulkomaan kansalaisuusryhmiin. Irakilaiset olivat vuonna 2014 suurin törkeistä huumausainerikoksista epäiltyjen ulkomaan kansalaisten ryhmä Suomessa, koska heitä on ollut kymmenittäin mukana suurimittaisessa huumausaineiden salakuljetuksessa ja levittämisessä.

Jo pitkään länsi- ja keskiafrikkalaisten rikollisverkostojen asema on vahvistunut Suomessa ja muualla EU:n alueella. Suomessa afrikkalaisperäisistä ryhmistä erityisesti nigerilaiset rikolliset ovat merkittävässä asemassa huumausaineiden salakuljetuksen järjestelijöinä. Nigeriläisten toimeksiantoja suorittavat muun muassa gambialaiset, jotka tuovat ja levittävät Suomessa etenkin marihuanaa, ekstaasia, kokaiinia ja vähäisessä määrin heroiniä, ja ovat jääneet rikoksistaan useasti myös kiinni.

Romanialaisten nousu vuonna 2016 suurimpien ulkomaalaisten epäiltyjen joukkoon johtui pääasiassa heidän Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla harjoittamasta huumausaineiksi luokiteltujen bentsodiatsepiinitablettien suurimittaisesta levittämisestä. Huumelääkkeiden salakuljetus Romaniasta ja muualta EU:n alueelta Baltian maiden ja Ruotsin kautta Suomeen ja pääkaupunkiseudun katu-kauppa on romanialaisten rikollisryhmien järjestämää toimintaa.

Törkeistä huumausainerikoksista epäillyt kansalaisuuksittain					
	2012	2013	2014	2015	2016
Kansalaisuuksittain					
<i>Suomi</i>	670	721	818	821	962
Viro	52	132	65	75	47
Thaimaa	0	1	0	1	28
Romania	2	0	0	3	25
Liettua	10	4	22	12	23
Latvia	1	3	23	3	22
Irak	6	0	78	9	21
Espanja	5	26	3	2	15
Ruotsi	15	3	7	24	14
Kamerun	1	0	0	0	13
Kansalaisuutta vailla olevat	18	1	6	10	11
Tunisia	6	1	2	6	11
Gambia	14	63	57	20	11
Nigeria	13	19	11	3	10
<u>Yhteensä</u>	945	1 217	1 296	1 126	1 348
<i>Ulkomaalaisia</i>	261	476	465	300	365
<i>Prosenttia kaikista epäillyistä</i>	27,6 %	39,1 %	35,9 %	26,6 %	27 %

Lähde: PolStat, maaliskuu 2017

Suomen markkinoilla suomalaiset rikoksentekijät yleensä huolehtivat huumeiden vastaanottamisesta ja jakelusta Suomessa, ulkomaalaiset toimivat maahantuojina ja salakuljettajina. Suomessa vaikuttavat tietyt tunnukselliset rikollisjengit ovat merkittäviä laittomien aineiden välittäjiä ja jakelijoita kotimaisilla markkinoilla.

Suomessa tutkitut suuret huumausainerikosjutut osoittavat selvästi, että huumausainekauppa on ammattimaista ja suurelta osin järjestäytyneiden rikollisryhmien käsissä. Suomalaisilla rikollisryhmillä on vahva asema huumausainekaupan kotimaisissa toiminnoissa ja toimivat yhteistyösuhteet ulkomaille, etenkin Viroon.

Huumausaineet

Suomen huumausainemarkkinoilla esiintyy kannabistuotteista etenkin kotiviljeltyä mutta myös ulkomailta salakuljetettua marihuanaa, amfetamiinia, metamfetamiinia, ekstaasia ja muita synteettisiä huumausaineita, buprenorfiinivalmisteita sekä huumausaineeksi luokiteltuja lääkevalmisteita. Toisin kuin monissa muissa EU-maissa, Suomessa takavarikoidaan enimmäkseen niin kutsuttuja perinteisiä huumausaineita. Vuoden 2016 aikana poliisi ja Tulli ovat takavarikoineet ennätysmäärän metamfetamiinia, LSD:tä ja Subutex®-tabletteja ja poikkeuksellisen paljon Suomen markkinoille salakuljetettua kokaiinia ja ekstaasia.

Suosituimpien tuontihuumeiden takavarikkomääriin vaikuttavat ratkaisevasti poliisi- ja tulliviranomaisen suurimittaiseen salakuljetukseen kohdistuvien tutkintaoperaatioiden tulokset. Tästä syystä myös **hasiksen** takavarikkomäärät ovat vaihdelleet melko voimakkaasti vuosittain. Toisaalta jo neljän viime vuoden ajan hasiksen osuus takavarikoituista kannabistuotteista on merkittävästi vähentynyt, koska sekä salakuljetettu että kotimaassa kasvatettu **marihuana** valtaavat markkinoita. Tämän seurauksena tätä nykyä kannabistuotteiden yleisin muoto Suomessa on marihuana.

Huumaus- ja dopingainerikoksissa todetut aineet

Todetut aineet	2012	2013	2014	2015	2016
Hasis + marihuana / kg	yht. 714	122 + 285	52 + 313	63 + 208	78 + 254
Kannabiskasvit / kpl + viljelmiltä takavarikoitujen riivittyjen kasvosien kilomäärä	18 150 + 66 kg	23 000 + 63 kg	21 800 + 189 kg	23 000 + 125 kg	18 900 + 127 kg
Amfetamiini ja metamfetamiini / kg	124 + 15	84 + 7,4	yht. 298	yht. 300	134 + 58
MDPV / kg	5,1	5,3	0,25	0,08	0,009
Ekstaasi / kpl	23 600	121 600	131 700	23 660	127 680
LSD / kpl	1 100	3 970	1 610	3 940	14 770
Lakka ja gamma / l	228 + 1	265 + 0,7	40 + 0,44	95,5 + 0,98	150 + 0,56
Alfa-PVP / kg			4	3,5	2
Heroiini / kg	0,07	0,2	0,09	0,42	0,3
Kokaiini / kg	25,7	4,5	6,3	8,5	18,5
Subutex® ja muut buprenorfiinivalmisteet / kpl	48 700	37 100	25 150	42 950	73 670
Kat / kg	1 920	4 770	3 060	1 040	815
Muut huumelääkevalmisteet (pl. Subutex®/buprenorfiinit) / kpl	76 700	23 700	24 600	30 700	102 500
Dopingaineet / kpl	135 300	108 100	227 600	149 000	109 100

Lähde: laboratoriotietoihin perustuvat tilastot / KRP ja Tulli

Vaikka **kannabiksen kasvat**us on Suomessa vielä pääosin pienimuotoista, siinä on yhä enemmän ammattimaisuuden piirteitä. Keskikokoisia 250–500 kannabiskasvin viljelmiä paljastuu vuosittain muu-

tamia. Pientenkin viljelytapausten yhteydessä paljastuu myös jonkin verran kannabiksen myyntiä sekä muita huumausaineita, yleisimmin huumaavia lääkkeitä, amfetamiinia, metamfetamiinia ja ekstaasia.

Valtaosa kannabiskasvien sisäkasvatustapauksista paljastuu suurissa kaupungeissa. Muutamien viime vuosien aikana poliisi on löytänyt eri puolilla maata teollisen suuruusluokan ulkokasvattamoita, joissa on ollut kasvamassa tuhansia kannabiskasveja. Eniten ulkokasvatuspaikkoja on löydetty Kaakois- ja Itä-Suomesta.

Synteettisistä huumausaineista **amfetamiini** on ollut pitkään yksi suosituimmista. Tutkintatietojen mukaan amfetamiinia salakuljetetaan Suomeen suurimittaisesti useiden kymmenien kilojen kertaerissä. **Metamfetamiinia** on Suomessa esiintynyt keväästä 2016 lähtien erittäin runsaasti. Vuoden 2016 aikana poliisi ja Tulli takavarikoivat ennätyselliset lähes 58 kiloa metamfetamiinia. THL:n kansallisen jätevesitutkimusten mukaan erityisesti pääkaupunkiseudulla metamfetamiinia käytetään tätä nykyä runsaasti, jopa enemmän kuin amfetamiinia. Poliisin ja Tullin metamfetamiinitakavarikot tukevat THL:n tutkimustuloksia.

Ekstaasi (MDMA) on ollut Suomessa jo pitkään hyvin suosittu, vaikka aineen takavarikkomäärät ovat vaihdelleet suuresti viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2016 ekstaasia takavarikoitiin jälleen erittäin paljon, lähes 128 000 tablettia. Ekstaasin kuten muidenkin aineiden vuosittaisiin takavarikkomääriin vaikuttavat ratkaisevasti poliisi- ja tulliviranomaisten törkeimpään huumausainerikollisuuteen kohdistuvien tutkintaoperaatioiden tulokset. Tutkintatietojen mukaan tätä nykyä ekstaasia salakuljetetaan Suomeen suurimittaisesti useiden tuhansien tablettien kertaerissä.

Viimeisten vuosien aikana **LSD:tä** on takavarikoitu noin 1 000–1 500 lappua vuosittain. Mitä ilmeisimmin verkkokaupoissa muiden huumausaineostosten yhteydessä edullisesti tarjottavien LSD-lappujen vuoksi aineen takavarikkomäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Vuosina 2013 ja 2015 LSD:tä takavarikoitiin poikkeuksellisen runsaasti, molempina vuosina lähes 4 000 lappua. Vuonna 2016 LSD-lappuja takavarikoitiin ennätysellisen paljon, lähes 14 800 lappua.

Tehdastekoisien **Subutex®** ja **muiden buprenorfiinien** päihdekäyttö on Suomessa edelleen erittäin runsasta ja takavarikkomäärät ovat suuria. Subutex®-tabletteja salakuljetetaan suurimittaisesti erityisesti Tallinna-Helsinki-laivaliikenteessä. Viime vuosina Suomeen saapuneilta Baltian maista lähtöisin olevilta salakuljettajilta on takavarikoitu matkustajasatamien tarkastuksissa tuhansien Subutex®-tablettien kertaeriä.

Kokaiini on muutaman viime vuoden aikana yleistynyt Suomessa. Vuoden 2016 aikana poliisi ja Tulli takavarikoivat kokaiinia yhteensä peräti 18,5 kiloa. **Heroiinia** on Suomen huumausainemarkkinoilla esiintynyt edelleen hyvin vähän ja ainetta on takavarikoitu erittäin niukasti.

Huumaavien lääkevalmisteiden ja erityisesti bentsodiatsepiinien huumeikäyttö on suomalaisten nuorten ja keski-ikäisten päihderiippuvaisten keskuudessa erittäin yleistä ja asiantuntijat pitävät sitä syvään juurtuneena ongelmana. Laittomassa katukaupassa on tarjolla erityisesti rauhoittavia ja ahdistuneisuutta lieventäviä neuroosio- ja depressiolääkkeitä sekä voimakkaita särky- ja kipulääkkeitä.

Markkinoilla on tavattu edelleen huolestuttavassa määrin **muuntohuumeeksi luokiteltavia, kuluttajamarkkinoilla kiellettyjä psykoaktiivisia aineita** (KKP-aineita), jotka ovat vakiinnuttaneet paikkansa Suomen huumausainekaupassa. Aineita valmistetaan suurimittaisesti erityisesti kiinalaisissa lääkelaboratorioissa, josta ne päätyvät verkossa toimivien huumausainekauppojen kautta markkinoille. Suurin osa muuntohuumeista tilataan Internetin kautta, ja ne toimitetaan postin ja kuriiripalveluiden avulla.

Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen EMCDDA:n arvion mukaan paljolti muuntohuumeiden vuoksi Euroopan huumausaineongelma on murroksessa. Suomessakin

tämä näkyy muuntohuumeiden määrän jatkuvana kasvuna. EMCDDA:n arvion mukaan merkkejä uusien muuntohuumeiden määrän kasvun hidastumisesta ei ole.

Tietoverkkoa hyödyntävä huumausainerikollisuus

Tietoverkosta on tullut huumausainerikollisuuden keskeinen toimintaympäristö, jossa tarjolla olevia välineitä ja mahdollisuuksia hyödynnetään erittäin monipuolisesti ja runsaasti. Tietoverkon rikollisfoorumit ovat muuttaneet huumausainemarkkinoiden ilmiötä yhä laaja-alaisemmiksi ja pirstaleisemmiksi. Tietoverkossa kotimaiset ja kansainväliset markkinat ovat liittyneet toisiinsa yhä saumattomammin. Nettikaupasta on tullut merkittävä huumausaineiden hankinta- ja välityskanava, joka jo merkittäväällä tavalla vaikuttaa alan markkinoiden rakenteisiin ja valikoimiin.

Suomessa markkinoilla vakiintuneen jalansijan saaneet rikolliset toimijat, erityisesti tunnukselliset rikollisjengit, pyrkivät puolustamaan asemiaan ja ottamaan uudet tulokkaat hallintaansa väkivaltaa ja sen uhkaa käyttäen. Vanhoja välittäjätohoja on tullut esiin huumausaineiden verkkotukkukauppaa koskevassa tutkinnassa: nettikauppiat todennäköisesti ottavat tilauksia suoraan myös rikollisjengeiltä, ja lähetystä lähtee Suomesta myös ulkomaille. On muodostunut rajat ylittäviä huumausainekaupan verkostoja, joihin kotimaiset verkkohuumemarkkinat tiiviisti kytkeytyvät.

Suomessa tietoverkko toimii vähittäiskaupan lisäksi aikaisempaa enemmän myös tukkutuonnin toimintaympäristönä. Vähittäiskaupassa tietoverkon laittomat palvelut tavoittavat helposti uusia ja erityisesti nuoria käyttäjiä sekä syrjäisiä haja-asutusalueita, joilla ei ole vielä muuten huumausaineiden tarjontaan. Internetissä suurimittaisesti harjoitettava kaupankäynti sekä avoimilla että indeksoimattomilla verkkosivustoilla vahvistaa erittäin merkittävästi huumausaineiden ja huumaavien lääkevalmisteiden saatavuutta. Joissakin kansainvälisissä darkneteissä on havaittu suomalaisten myyjien runsasta toimeliaisuutta: suomalaiset kauppaavat etenkin marihuanaa, jota saadaan ilmeisesti omista kannabisviljelyksistä.

Tietoverkossa toteutuva rikollisuuden teollistuminen nostaa logistiikan ja kuljetukset uudella tavalla rikostorjunnan keskiöön – kotona tietokoneen äärellä istuva rikollinen voi toimia tehokkaasti laajalla alueella ja ansaita lyhyessä ajassa huomattavaa rikoshyötyä. Huumeiden maksuna käytetään usein bitcoin -virtuaalivaluuttaa. Nettikaupasta ostetut huumeet toimitetaan kotimaan postilähetysinä ostajalle. Laajojen verkkohuume- ja dopingjuttujen tutkinta vaatii monipuolista ja syvällistä kokemuseräistä asiantuntemusta.

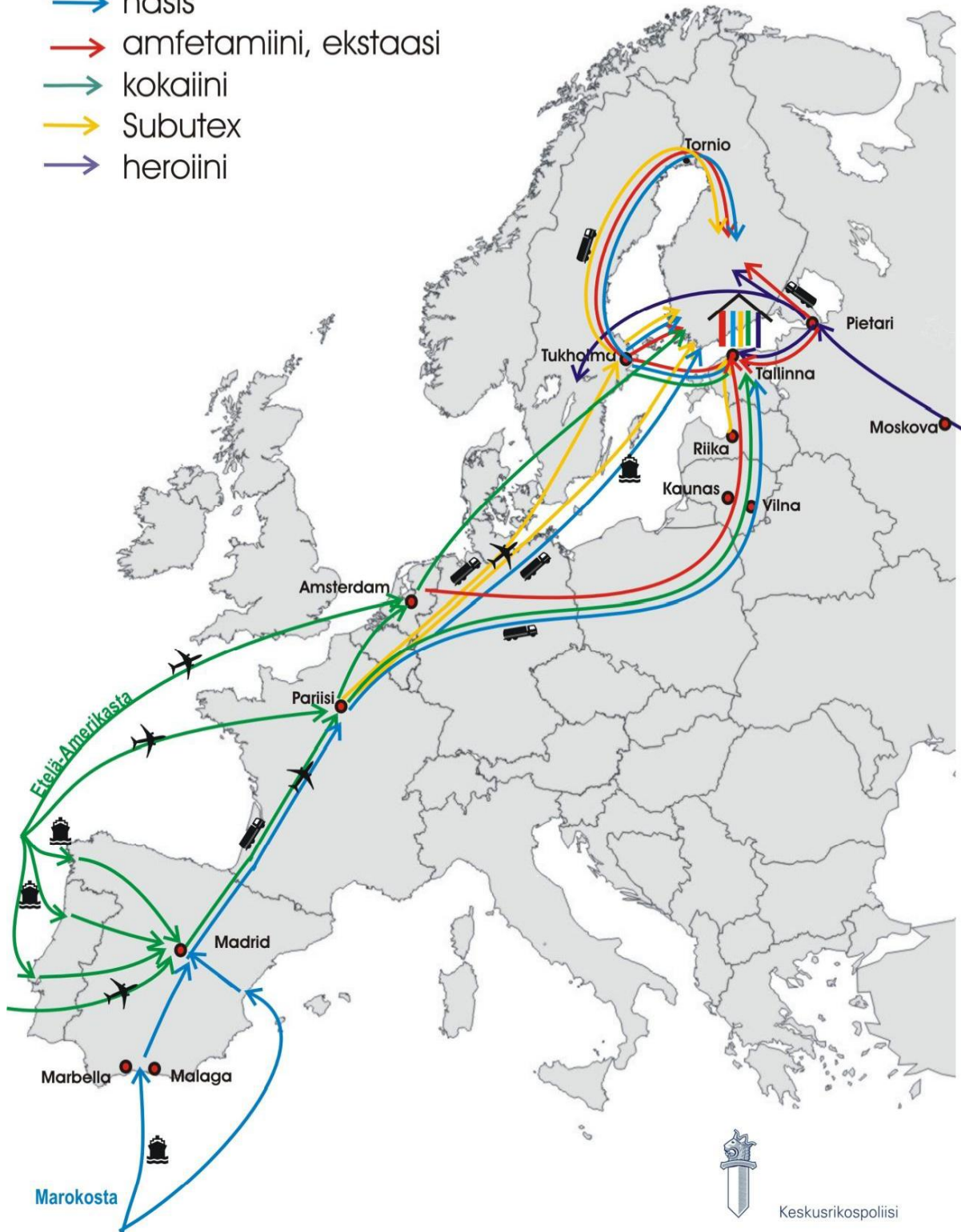
Huumaus-, doping- ja lääkeaineita välittäviä verkkofoorumeita hyödyntävät sekä yksittäiset tilaajat että ammattimaiset välittäjät: tietoverkosta hankittujen huumausaineiden myynti on erittäin tuottoisaa ja palvelee sekä oman käytön rahoittamista että järjestäytyneen rikollisuuden laajempia tarkoituksia.

Lähialueiden merkitys Suomen kannalta

Suurin osa huumausaineista tulee Suomen markkinoille vaihtelevia reittejä etenkin etelästä ja lännestä, mutta muutaman viime vuoden aikana salakuljetusta on paljastunut tavallista enemmän myös Ruotsin ja Suomen välisellä pohjoisella maareitillä. Pääosa Suomen markkinoilla esiintyvistä amfetamiinista, metamfetamiinista ja ekstaasista on lähtöisin Länsi- ja Keski-Euroopasta, erityisesti Hollannista ja Belgiasta. Näiltä alueilta synteettisiä huumausaineita salakuljetetaan muun muassa joko suoraan tai Ruotsin ja Viron kautta Suomeen.

Huumausaineitten havaittuja reittejä Suomeen

- hasis
- amfetamiini, ekstaasi
- kokaiini
- Subutex
- heroini

Virolaisrikollisten rooli rajat ylittävässä monimuotoisessa huumausainerikollisuudessa pysyy Suomen kannalta erittäin merkittävänä. Suomalaisten ja muunmaalaisten rikollisten toiminta huumekaupassa on myös entistä laajempaa. Tunnukselliset rikollisjengit ovat merkittäviä laittomien aineiden välittäjiä ja jakelijoita suurimittaisen tuonnin keskuksista Suomen markkinoille. Tukkuerien kätköpaikkakartat ovat rikollismarkkinoiden kauppatavaraa, jota suomalaiset rikolliset ostavat ulkomaisilta yhteistyökumppaneiltaan

Dopingaineet

Vuonna 2016 lainvalvontaviranomaisten tietoon tulleiden dopingrikosten kokonaismäärä väheni edellisvuoteen verrattuna. Törkeiden dopingrikosten kokonaismäärässä tapahtui hieman kasvua vuoteen 2015 verrattuna.

Vuonna 2016 kaikista dopingrikoksista epäiltyjen yhteismäärä väheni edelliseen vuoteen verrattuna. Sitä vastoin törkeistä dopingrikoksista epäiltyjen eri henkilöiden määrä kasvoi merkittävästi.

Internetkauppa on tarjonnut helpon ja nopean hankintaväylän dopingaineista kiinnostuneille. Dopinglähetysten kuoret ja paketit tehdään mahdollisimman huomaamattomiksi, ja kiinnijäämisen riskiä minimoidaan myös jakamalla suuret tilaukset useampiin pakkauksiin ja muuttamalla aineiden lähetysmaita.

Dopingrikokset					
	2012	2013	2014	2015	2016
Dopingrikoksia yhteensä	279	388	377	386	307
törkeitä dopingrikoksia	14	55	25	37	42

Dopingrikoksista epäillyt henkilöt					
	2012	2013	2014	2015	2016
Dopingrikoksista epäiltyjä yhteensä (kaikki dopingrikokset ja tekemuodot)	223	379	336	340	275
Törkeistä dopingrikoksista epäiltyjä eri henkilöitä	12	35	18	17	26

Lähde: PolStat, maaliskuu 2017

Dopingaineita tuovat sekä yksittäiset ihmiset että hyvää ja nopeata rikoshyötyä tavoittelevat järjestäytyneet rikollisryhmät. Dopingaineiden salakuljetus on huumausainerikosten ohella hyvin huomionarvoinen osa järjestäytyneiden rikollisryhmien toimintaa. Dopingaineita myös valmistetaan Suomessa.

Dopingaineita saapuu Suomeen niin Euroopasta kuin kaukaisimmista maista. Yleisimmät lähtö- ja lähetysmaat vaihtelevat vuositasona, viime vuosien aikana Internetin kautta tilattuja dopingaineita on tullut etenkin Slovakiasta, mikä selittyy dopingaineiden helposta saatavuudesta. Aineita tilataan myös Puolasta, Thaimaasta, Isosta-Britanniasta, Kreikasta, Romaniasta, Virosta ja Yhdysvalloista. Venäjän osuus Tullin tekemissä dopingtakavarikoissa on pysynyt pitkään vähäisenä.

Suosituimpien dopingaineiden takavarikkomääriin vaikuttavat ratkaisevasti suurimittaiseen salakuljetukseen kohdistuvien poliisin ja tulliviranomaisten tutkintaoperaatioiden tulokset. Tästä syystä aineiden takavarikkomäärät ovat vaihdelleet melko voimakkaasti vuosittain.